

9. Socialisering

1. Jeg kom til verden
på femte sal
min far var tosset
min mor var normal
men da de kørte ham væk
sagde mo'ar til mig
Hva' gør vi nu lille du

2. Jeg gik i skole
i mange år
røg på fabrik
og fik mavesår
og så en dag sparked'
bossen mig ud
Hva' gør vi nu lille du

3. Og tiden gik
og jeg gik med
jeg fløj af sted
fra sted til sted
og gadens løse fugle
de fløjted' og sang
hvor skal vi hen lille du

4. Men så en dag
gik jeg op til ministeren og sagde du der
få lige fødderne ned og ta' hatten af
mand kan du ikke se det hele er ved at gå
fuldstændig agurk
så hva' gør vi nu
din gamle skurk

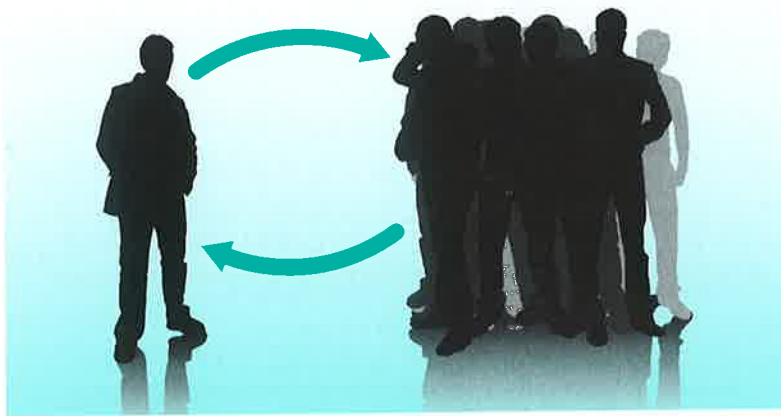
5. Men han grinte bare
og sagde
dig, du kan sgu
gå fanden i vold
så det gør vi nu lille du
ja vi gør

("Hvad gør vi nu lille du". Tekst af Gasolin', M. Mogensen. © Copyright by Pink Alice Music ApS. Trykt med tilladelse af Musikforlaget Olafsongs)

Socialisering foregår, når et menneske vokser op, udvikler sig sammen med andre mennesker i samfundet og bliver en del af samfundet. Det enkelte menneske påvirker også selv sine omgivelser ved at leve i samfundet og udtrykke sig over for andre mennesker.

Socialisering er altså en tovejsproces, hvor mennesket tager samfundet ind i sig og selv træder ind i samfundet. Socialisering begynder ved fødslen og slutter ved døden, og foregår for størstedelen som en ikke-bevidst proces, hvor vi uden at tænke over det suger indtryk fra omgivelserne til os om samfundets kultur

Socialisering: Processen, hvor mennesket tilegner sig samfundets kultur, normer og regler og tilpasser sig dem – og omvendt

I socialiseringen finder vi derfor også vores plads i samfundet, vi finder ud af, hvem der bestemmer, og at nogle er mere end andre, da magt og status er centrale dele af vores placering i samfundet. Selvom alle har mulighed for selv at ændre på deres placering i samfundet, f.eks. via at uddanne sig, viser forskningen, at den sociale baggrund, man kommer fra, er den vigtigste faktor for, hvor man selv bliver placeret i samfundet.

I socialiseringen påvirkes vi således på mange forskellige måder af samfundet og de mennesker, vi møder på vejen, og vi reagerer forskelligt på disse påvirkninger alt efter den sammenhæng, de optræder i, og vores forudsætninger. Socialiseringen er en proces uden garanti for, hvordan det går, fordi risikofaktorer, beskyttelsesfaktorer og menneskers resiliens eller modstandskraft spiller forskelligt sammen for hver enkelt. Disse nøglebegreber er uddybet i kapitel 2.

Socialiseringen skulle gerne resultere i, at vi bliver fuldgældige, anerkendte medlemmer af samfundet, og det sker i de fleste tilfælde, men for nogle mennesker går det ikke helt sådan. Den samlede virkning af samspillet mellem menneskets forudsætninger og de ydre påvirkninger kan føre til vanskeligheder, der er så store, at den enkelte og omgivelserne kan have svært ved at overkomme dem. Når det sker, vil mennesket få svært ved at fungere i samfundet.

- ❓ Kender du et menneske, der pga. sårbarhed og ydre belastninger har svært ved at fungere i samfundet?
- ❓ Kender du et menneske, der på trods af ydre belastninger alligevel klarer sig godt i samfundet?

Klaus er 51 år og bor i et botilbud for borgere med betydelig og varig funktionsnedsættelse. Han er i sine første år vokset op med en far, der gik på landevejen som vagabond, og senere i opvæksten har han været på institution under Åndssvageforsorgen, som det hed dengang. Klaus er således socialiseret til at være i to miljøer: livet som vagabond på landevejen og livet som klient i den gamle Åndssvageforsorg. Derfor er Klaus ude af stand til at fungere i selvstændig bolig eller på arbejdsmarkedet, for selvom hans funktionsnedsættelse ikke er ret stor, er hans socialisering så speciel og mangelfuld, at han må bo med støtte i hverdagen.

Det er derfor vigtigt, at medarbejderne i botilbuddet kender Klaus baggrund, så de kan give plads til hans livsform, samtidig med at han får den fornødne omsorg, hvilket i hans tilfælde i stort omfang betyder støtte til egenomsorg.

WWW 9.1 Undersøg din egen socialisering

WWW 9.2 Klaus og socialiseringen

Dobbeltsocialisering

Før i tiden tog familien og de nærmeste omgivelser vare på børn, ældre og handicappede, men i takt med samfundets udvikling og stigende behov for en stor og veluddannet arbejdsstyrke, har samfundet overtaget mange af de opgaver, der før lå i familien. Det er den proces, man betegner som samfundsmæssiggørelsen. Det betyder, at opgaver, der før lå i familien, i større omfang gøres til samfundsmæssige opgaver.

Tidligere havde familien langt det største ansvar for barnets socialisering, men da kvinderne indtog uddannelser og arbejdsmarkedet i 1960'erne, voksede behovet for, at andre end familien tog sig af børnene. I løbet af få år kom næsten alle børn fra det første år og til 10-års-alderen i samfundets dagpasningstilbud for børn. Man taler nu om dobbeltsocialisering for at beskrive, at socialiseringen af børn i dag foregår både i hjemmet og i institutionerne. Socialiseringen i familien kaldes for primærsocialisering for at markere, at vi stadig betragter socialiseringen i familien som den vigtigste, mens socialiseringen i institutionen kaldes for sekundær-socialisering. Dobbeltsocialisering stiller både børn,

Dobbeltsocialisering: Barnet bliver socialiseret to steder: i hjemmet og i dagtilbud og skole

Primær socialisering: Den socialisering af barnet, der foregår i hjemmet

Sekundær socialisering: Den socialisering, der foregår i barnets dagtilbud og skole

forældre og medarbejdere over for at skulle samarbejde om barnets socialisering, og den situation fører til mange diskussioner og overvejelser om, hvem der egentlig har ansvaret for barnet i forskellige situationer: Hvor meget kan forældre og medarbejdere "blende sig" i den anden parts opdragelse? Er det forældrenes eller samfundets ansvar at sørge for frokost til børn i skoler og daginstitutioner? Skal forældrene sørge for, at barnet opfører sig ordentligt i børnehaven og i skole? Er det ikke lærerne, der må lære børnene at opføre sig ordentligt i skolen, eller skal lærerne bare undervise?

Grænserne mellem forældrenes og institutionernes ansvar og roller i børnenes socialisering er ikke helt klar, og den forandrer sig, jo flere opgaver samfundet overtager fra forældrene. Derfor skal disse grænser med jævne mellemrum diskuteres og afklares i hver enkelt institution ud fra konkrete situationer, hvor der er tvivl om, hvad forældrene tager sig af, og hvad personalet tager sig af i dobbeltsocialiseringen.

Stine er pædagogisk assistent i børnehaven Kernehuset, hvor der er gang i en diskussion mellem nogle forældre og personalet om børnenes madpakker. Personalet har tidligere bestemt, at børnene ikke må få slik med i madpakkerne, og på et personalemøde i sidste uge var spørgsmålet, om pålægschokolade er slik eller tilladt pålæg. Resultatet af diskussionen blev, at pålægschokolade kom på forbudtlisten, og det er nogle af forældrene meget utilfredse med. De føler, at personalet i børnehaven er gået for vidt og blander sig i forældrenes private forhold til deres egne børn.

Stine har gået og tænkt over det, og hun er nået frem til at se konflikten om pålægschokolade som et udtryk for, at der ikke er enighed mellem forældre og personale om opgavefordelingen i dobbeltsocialiseringen. Hun synes, det er godt at se konflikten på den måde, for det fritager begge parter for skyld og bebrejdelser, når de snarere er fanget i en samfundsmæssig forandring. Hun tænker derfor, at løsningen må være, at sagen tages op i børnehavens bestyrelse, hvor hun gerne først vil fortælle om dobbeltsocialisering og lægge op til, at det konkrete spørgsmål om madpakkernes indhold diskuteres mellem de to ligestillede parter.

Uanset hvilke holdninger man har til dobbeltsocialiseringens dilemmaer, er det sikkert, at den professionelle pædagogiske medarbejder har medansvar for at deltage i socialiseringen, når hun tager vare på andre mennesker. Der er således kun sjældent simple enten-eller svar på disse spørgsmål, svarene må findes i samarbejde mellem de konkrete borgere og medarbejdere i de konkrete situationer.

Efterhånden er man begyndt at tale om den multiple (mangfoldige) socialisering eller om socialiseringens mange arenaer for at beskrive, at børn, unge og voksne færdes og påvirkes i mange forskellige sammenhænge med forskellige normer: skole, institution, arbejde, fritidsinteresser, samvær med venner, fjernsyn og ikke mindst internettets mange sociale rum.

Dette kapitel gennemgår først de vigtigste elementer i socialiseringen og viser herefter nærmere, hvad der har betydning for, hvordan det går det enkelte menneske i socialiseringen. I den sidste del beskriver kapitlet, hvordan samfundet forsøger at hjælpe de mennesker, der har for store sten på vejen til samfundsborger til selv at klare det hele. Herunder er der særligt fokus på den professionelle, pædagogiske medarbejders rolle og muligheder for at gøre en forskel for andre mennesker.